

STORTINGET

Innst. 443 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:274 S (2024–2025)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om
Representantforslag frå stortingsrepresentantane
Torgeir Knag Fylkesnes, Kathy Lie, Marian Hussein
og Ingrid Fiskaa om å setja fredsarbeid i sentrum av
norsk utanrikspolitikk**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringa syta for at Noreg sluttar seg til FN's atomvåpenforbod.
- Stortinget ber regjeringa arbeida for at NATO går bort frå strategien om førstebruk av atomvåpen.
- Stortinget ber regjeringa arbeida for eit internasjonalt forbod mot bruk av upresise eksplosive våpen i byar og tettbygde strøk.
- Stortinget ber regjeringa arbeida for ein internasjonal juridisk bindande avtale som regulerer autonomi i våpen og sikrar meningsfull menneskeleg kontroll.
- Stortinget ber regjeringa forsterka norske mineryddingsprogram.
- Stortinget ber regjeringa forsterka norsk innsats for fred i Sudan.
- Stortinget ber regjeringa støtta Ukraina i forhandlingar om ein rettferdig fred.
- Stortinget ber regjeringa ta initiativ til ein internasjonal våpenembargo mot Rwanda for å stoppa krigen i Kongo.
- Stortinget ber regjeringa etablera eit program for vennskapskommunar i samarbeid med KS, for å støtta opp under dette verkemiddelet.
- Stortinget ber regjeringa sørge for at sivil forskning på fred og sikkerheit får auka finansiering og stabile rammevilkår, inkludert at forskingsinstitutt som forskar på fred og sikkerheit, får auka grunnløyvingar.
- Stortinget ber regjeringa styrka tilskotsordninga for freds- og nedrustingsorganisasjonar i Noreg i framlegg til statsbudsjett for 2026, og gjera denne meir føreseieleg og langsiktig for organisasjonane.
- Stortinget ber regjeringa setta ned ein fredskommissjon som skal vurdere korleis Noreg kan styrke det konfliktførebyggande og fredsskapande arbeidet, både i nærområda og globalt.
- Stortinget ber regjeringa føreslå eit forbod mot handel og anna næringsverksemd som bidrar til å oppretthalda Israels ulovlege okkupasjon og nærvær i Palestina.
- Stortinget ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med forslag til reviderte etiske retningslinjer for oljefondet som set ein stoppar for fondets investeringar i selskap som sel våpen til land som bryt FN-pakta og/eller krigens folkerett.
- Stortinget ber regjeringa auka Noregs kapasitet til å straffeforfølga brotsverk mot menneskeslekta.
- Stortinget ber regjeringa fremma sak om å ratifisera Kampala-tillegget til Roma-vedtektene slik at Den internasjonale straffedomstolen får jurisdiksjon til å straffeforfølga aggresjonsbrotsverk.
- Stortinget ber regjeringa fremma forslag om å styrke det norske bidraget til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) med finansielle og menneskelege ressursar i statsbudsjettet for 2026.

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Even Eriksen, Nils-Ole Foshaug, Steinar Krogstad og Agnes Nærland Viljugrein, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schie Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, Ola Borten Moe og Trygve Slagsvold Vedum, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Kathy Lie, Marian Hussein og Ingrid Fiskaa om å sette fredsarbeid i sentrum av norsk utenrikspolitikk

Komiteen deler forslagsstillernes overordnede målsetting om en tryggere og mer fredelig verden. I den sammenheng er det også bred oppslutning om virkemidlene fredsarbeid, respekt for folkeretten og diplomati. Komiteen merker seg at antall konflikter i verden har økt siden tusenårsskiftet og at en rekke konflikter underdekkes i nyhetsbildet.

Komiteen viser til utenriksministerens svarbrev datert 30. april 2025, hvor det vises til regjeringens standpunkt samt tidligere og pågående arbeid. Det vises også til budsjettvedtak fra innværende storting.

Komiteen deler Norges målsetning om en verden fri for atomvåpen. Komiteen merker seg at Norge har deltatt som observatør til de to første statspartimøtene til Traktaten om forbud mot kjernevåpen (TPNW) og at det ikke er gitt føringer om videre deltagelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, registrerer at regjeringen mener medlemskap i TPNW ikke er en troverdig vei til null atomvåpen og at Norden som kjernevåpenfri sone vil stride mot våre allianseforpliktelser.

Flertallet viser til utenriksministerens svarbrev datert 30. april 2025 om Norges syn på NATOs atomvåpenstrategi. Der fremmer ministeren synet om at det ikke er i Norges eller NATOs interesse å gå bort fra strategien om førstebruk av atomvåpen. Det vil innebære

svekket avskrekkingsevne og gir mindre forutsigbarhet blant potensielle motstandere.

Komiteen merker seg at Norge i 2022 tilsluttet seg en politisk erklæring om å gi sivile bedre vern mot eksplosive våpen i byer og tettbygde strøk og at regjeringen arbeider for ytterligere tilslutning.

Komiteen registrer at Norge deltar i internasjonale prosesser om selvstyrte våpensystem, inkludert den mellomstatlige arbeidsgruppen om dødelige autonome våpensystem (GGE LAWS) og at regjeringens primære målsetting er å etablere et rettslig bindende instrument innen rammen av Konvensjonen om inhumane våpen (CCW).

Komiteen merker seg at Norges økonomiske bidrag til mineryddingsinnsats overstiger 460 millioner kroner i 2025, at regjeringen samarbeider med flere organisasjoner på området og at Norge støtter innovative finansieringsmekanismer for å styrke innsatsen.

Komiteen støtter arbeidet med å få på plass en våpenhvile i Sudan og regjeringens mål om en ny demokratisk overgangsperiode og en sivil regjering som har bred forankring. Komiteen minner om at Stortinget har økt den humanitære bistanden til Sudan. Komiteen støtter regjeringens dialog med partene i Sudan om deres humanitære forpliktelser og det diplomatiske arbeidet opp mot naboland og sentrale internasjonale aktører.

Komiteen merker seg Norges posisjon i fredsforhandlinger om krigen i Ukraina. Fredsforhandlingene må ikke skje på en måte som gir Russland anledning til å diktere premissene. Målet er en varig og bærekraftig fred, ikke bare en pause i kamphandlingene. Ukrainas suverenitet og uavhengighet må sikres. Eventuelle framtidige medlemskap i allianser og organisasjoner må være Ukrainas eget valg. Komiteen registrer at regjeringen har delt erfaringer, kunnskap og støtte til Ukraina bilateralt og i forbindelse med høynivåmøter.

Komiteen viser til regjeringens og internasjonale organisasjoners tiltak og dialog rundt konflikten i Øst-Kongo, inkludert Rwandas involvering, omtalt i utenriksministerens uttalelse til representantforslaget.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, påpeker at utenriksministerens vurderinger at det på nåværende tidspunktet ikke er ønskelig å ta initiativ som kan ta fokus vekk fra pågående dialogspor.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen er positiv til at norske kommuner og fylkeskommuner etablerer vennskapskommuner og samarbeider med lokale og regionale myndigheter i andre land.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Utenriksdepartementets årlige tildeling på rundt 250 mill. kroner til Norges forskningsråd skal bidra til å nå bærekraftsmål 16 og 17 om fred, rettferdighet og internasjonalt samarbeid samt at Utenriksdepartementet bidrar til grunnfinansiering av Chr. Michelsens Institutt, som forsker på en rekke temaer sentralt for fred, forsoning og konfliktforebygging.

Dette flertallet minner om at bistandsbudsjettet er fylt med gode tiltak, hvorav de fleste fortjener økt støtte. Stortinget bør være tilbakeholdent med å forhåndsprioritere enkelte poster.

Et fjerde flertall, alle unntatt uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, viser til at regjeringen skal presentere en melding om norsk innsats for fred og konfliktløsning i innværende sesjon.

Et femte flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Norge i lang tid og med skiftende regjeringer har drevet en aktiv politikk for en fredelig løsning på Israel–Palestina-konflikten, basert på en tostatsløsning.

Det fjerde flertallet mener at israelske brudd på folkeretten generelt og humanitærretten spesielt må opphøre.

Komiteen mener at Hamas må frigi de gjenværende gislene umiddelbart og uten vilkår, og returnere levninger til familiene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, minner om at regjeringen i mars 2024 kom med en fraråding til norske selskaper om å drive handel og næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde de folkerettsstridige israelske bosettingene på palestinsk territorium. Regjeringen skjerpet denne frarådingen i oktober 2024.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, merker seg at det ikke er i samsvar med norsk sanksjonspolitikkk å innføre sanksjoner alene.

Komiteen viser til den årlige stortingsmeldingen om Statens pensjonsfond som ble lagt frem 10. april 2025 (Meld. St. 22 (2024–2025)). Rammeverket og

Etikkrådets arbeid i saker om krig og konflikt er nærmere omtalt der. Komiteen merker seg at regjeringens syn er at Statens pensjonsfond ikke er et redskap i utenrikspolitikken. Komiteen viser til at Statens pensjonsfond ikke skal være investert i selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for grove brudd på etiske normer, inkludert dagens kriterium om salg av våpen til stater som benytter dem på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkeretten.

Komiteen understreker det viktige arbeidet gjort av Seksjon for internasjonale forbrytelser i Kripos og Den internasjonale straffedomstol (ICC). Komiteen merker seg regjeringens internasjonale arbeid mot krigsforbrytelser, folkemord og forbrytelser mot menneskeheten, herunder å stå opp for ICC og understøtte etterforskningen av forbrytelser i Ukraina.

Komiteen noterer seg at regjeringen har til hensikt å fremme sak om ratifikasjon av Kampala-tillegget i innværende periode.

Komiteen merker seg at regjeringen har fremmet syn om at ICCs budsjetter bør styrkes i forhandlinger blant partene og har sekondert tre etterforskere til ICC.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet og Høgre meiner at ei fredeleg verd er i norsk interesse, og syner til at Noreg gjennom vekslande regjeringar har drive freds- og forsoningsarbeid.

Desse medlemene syner til forslag 1 og 2 i representantforslaget om atomvåpen og NATO og minner om at forslaga bryt med NATO sitt strategiske konsept om at så lenge kjernevåpen finst, skal NATO vere ein kjernefysisk allianse. Desse medlemene meiner at NATO si kollektive evne og vilje til forsvar er viktigare for norsk tryggleik no enn på fleire tiår, og at dette difor er eit særskilt uklokt tidspunkt for å så tvil om Noreg si forplikting til NATO.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at valdsbruken i verda er aukande. 59 stader i verda opplevde væpna konflikt i 2023, nær ei dobling av talet på konflikhtar samanlikna med starten av 2000-talet. Krigane påfører sivile enorme lidningar, øydeleggingane av bustader og sivil infrastruktur er massive, og historisk mange har lagt på flukt. Nokre av dei pågåande krigane dominerer nyheitsbiletet, det offentlege ordsiftet, pengebruk og politiske prioriteringar både i Noreg og andre land som ikkje sjølv er direkte ramma. Andre store krigar, som dei i Sudan, Jemen og Kongo, taper kampen om merksemda.

Frå ei tid med internasjonal nedrusting ser ein no aukande opprusting og tillitskrise mellom land i FN. Russland har gjort atomvåpentrukselen meir reell, og framveksten i bruk av kunstig intelligens og autonome

våpen flyttar dei moralske grensene i krig. Desse medlemene viser til at dei internasjonale reglane for å hindra krig og krigsbrotsverk er under sterkt press, ettersom stormakter tar seg til rette i staden for å respektera folkeretten. Desse medlemene meiner Noreg må stå i spissen for internasjonal nedrusting. På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa arbeida for ein internasjonal juridisk bindande avtale som regulerer autonomi i våpen og sikrar meningsfull menneskeleg kontroll.»

«Stortinget ber regjeringa forsterka norske mine-ryddingsprogram.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt merkar seg at statsråden i svarbrevet sitt slår fast at det er full politisk semje om «ingen atomvåpen på norsk jord i fredstid». Desse medlemene viser vidare til at Noreg har vore observatør til dei to første statspartmøta til FN-traktaten om forbod mot atomvåpen, men at Noreg ikkje deltok ved årets møte. Ifølgje statsråden skuldast dette den sikkerheitspolitiske situasjonen ein står i. Desse medlemene stiller seg undrande til denne forklaringa, og ser ikkje korleis det vil gagna Noregs sikkerheit å bryta dialogen om eit globalt sikkerheitspolitisk spørsmål med Brasil, Indonesia, Sør-Afrika, Mexico og alle dei andre landa som har signert traktaten. Desse medlemene meiner at i ei tid der FN og den regelstyrte ordenen er under sterkt press, bør Noreg trappa opp snarare enn ned involveringa i FNs sentrale møtepunkt. 70 pst. av verdas statar støttar traktaten. Ved å stå utanfor er Noreg med på å svekka det kjernefysiske stigmaet.

Ifølgje statsråden vil traktaten bli viktig når verdas atomvåpen er eliminerte, men at ein avtale ikkje er ein truverdig veg til avskaffing. Desse medlemene vil minna om at det var først då landminer og klasevåpen blei forbodne, at det blei sett som uakseptabelt å bruka slike våpen. Internasjonale forbod bidreg til å endra normer. Atomvåpenstatane vil for tida ikkje rusta ned, tvert imot moderniserer dei arsenalane sine og rustar opp talet på atomvåpen. Eit forbod vil bidra til å leggja press på atomvåpenstatane om å inngå avtalar om nedrusting.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa syta for at Noreg sluttar seg til FNs atomvåpenforbod.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til statsrådens svarbrev der det står at

«NATO's avskrekking og kollektive forsvar er basert på ein blanding av kjernefysiske, konvensjonelle og misilforsvarskapasiteter, komplementert av kapabiliteter i det ytre og digitale rom.»

Om alle land skal ha lik rett til å forsvare seg og ein skal følgja resonnementet til regjeringa, må kvar einaste stat i verda søka seg i allianse med ei atomvåpenmakt. Desse medlemene meiner det er ein farleg veg å gå. Statsråden seier vidare at det grunnleggjande formålet med NATO's kjernefysiske kapasitetar er å sikra fred og at NATO berre vil vurdere bruk av atomvåpen under ekstreme omstende. Desse medlemene meiner at ei slik utsegn reiser viktige problemstillingar. Under kva omstende vil NATO vurdere bruk av atomvåpen som i alle tilfelle vil gje enorme sivile tap? Desse medlemene vil minna om at regjeringa under utdelinga av Nobels fredspris for 2024 uttrykte at bruk av atomvåpen medfører uakseptable konsekvensar og aldri må brukast igjen. Å opna for førstebruk av atomvåpen vil også gi andre atommakter eit påskot for å innføra ein tilsvarande doktrine, og dermed auka sjansane for at masseødeleggingsvåpna blir tatt i bruk. På denne bakgrunn fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa arbeida for at NATO går bort frå strategien om førstebruk av atomvåpen.»

Desse medlemene viser til at den nye sikkerheitspolitiske situasjonen har ført til at eit samla storting ser behov for å styrka den nasjonale forsvarsevna. Men førebygging og handtering av krig krev innsats på langt fleire felt. Desse medlemene meiner satsinga på militært forsvar nå har overskygga det nitide, men heilt sentrale internasjonale fredsarbeidet. Slik treng det ikkje vera, og slik kan det ikkje vera dersom målet er å hindra meir krig og væpna konflikt og unngå at dei spreier seg til Noreg.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre viser til fjorår-ets rapport frå FNs generalsekretærs spesialrepresentant for barn og væpna konflikt som tydeleg viste at eksplosive våpen var den klart vanlegaste årsaka til drap på og lemlesting av barn. Det er bra at Noreg har signert erklæringa mot bruk av eksplosive våpen i tettbygde strøk, men når FN er tydelege på at minst 90 pst. av dei som blir ramma av eksplosivar i befolka område er sivile, så held det ikkje med ei ikkje-bindande politisk erklæring. Desse medlemene meiner det er viktig å få på plass eit internasjonalt forbod og at Noreg gitt den store eksporten av eksplosive våpen har eit særleg ansvar for å driva dette arbeidet framover. Ifølgje våpen-

eksportmeldinga frå 2024 utgjer eksplosive våpen den største delen av eksport av A-materiell frå Noreg. Eksporten av bomber, torpedoar, rakettar, missil, eksplosive middel og tilhøyrande komponentar stod for 29 pst. av eksporten.

Desse medlemene meiner at det er eit stort framsteg at 87 statar har stilt seg bak den politiske erklæringa, men eit internasjonalt rettsleg bindande forbod vil klargjera forpliktingane, halda partar ansvarlege og bidra til strengare internasjonale normer.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa arbeida for eit internasjonalt forbod mot bruk av upresise eksplosive våpen i byar og tettbygde strøk.»

Noreg har ei lang historie for å driva freds- og forsoningsarbeid internasjonalt. Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt meiner det no er på tide å igjen styrka dette arbeidet og utvida Noregs innsats for fred. Fredsarbeid er tidkrevjande og blir ikkje alltid vellykka, men når ein lukkast, er gevinsten stor.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa forsterka norsk innsats for fred i Sudan.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa støtta Ukraina i forhandlingar om ein rettferdig fred.»

Desse medlemene er bekymra for situasjonen i Kongo. Den årelange krigen har auka i styrke og M23 overtatt kontrollen over nye område. Dei sivile lidingane er store og den internasjonale merksemda lita. Det er godt kjent at Rwanda støttar M23. Desse medlemene meiner at det er naudsynt å leggja press på styresmaktene i Rwanda for å få stoppa krigen. På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ til ein internasjonal våpenembargo mot Rwanda for å stoppa krigen i Kongo.»

Desse medlemene meiner at folk-til-folk-samarbeid er eit forsvarsverk mot konflikt fordi det skaper

forståing og vennskap, og vil framheva den norske tradisjonen med fredskorps – no forvalta gjennom Norec – og norske kommunars vennskapssamarbeid med kommunar i andre delar av verda. Desse medlemene merkar seg at statsrådet i sitt svarbrev «er positiv til at norske kommuner og fylkeskommuner etablerer vennskapskommuner og samarbeider med lokale og regionale myndigheter i andre land.» Og vidare at «Kommuner og fylkeskommuner har viktige erfaringer i demokratiutvikling og å styrke demokratiet nedenfra».

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa etablere eit program for vennskapskommunar i samarbeid med KS, for å støtta opp under dette verkemiddelet.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa styrka tilskotsordninga for freds- og nedrustingsorganisasjonar i Noreg i framlegg til statsbudsjett for 2026, og gjera denne meir føreseieleg og langsiktig for organisasjonane.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt ser fram til at regjeringa legg fram ei stortingsmelding om Noregs fredsinnnsats slik Sosialistisk Venstreparti og regjeringa vart einige om i budsjettforliket for 2025. I ei tid med det høgaste konfliktnivået sidan andre verdskrig må Noreg bruka alle verktøy i kassa for å vera med og bygga ei fredelegare verd. Noreg må styrka fredsdiplomati, forska på kva som er beste praksis for fredsforskning og ta tak i dei underliggende drivarane av konflikt, som ulikskap, fattigdom og ekskludering. Desse medlemene meiner ein fredskommisjon er naudsynt for å sjå desse tinga i samanheng og staka ut kursen for korleis Noreg kan vera ei kraft for fred i ei ny og meir uroleg tid. På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa setta ned ein fredskommisjon som skal vurdere korleis Noreg kan styrka det konfliktførebyggjande og fredsskapande arbeidet, både i nærområda og globalt.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa sørga for at sivil forskning på fred og sikkerheit får auka finansiering og stabile

rammevilkår, inkludert at forskingsinstitutt som forskar på fred og sikkerheit, får auka grunnløyvingar.»

Desse medlemene viser til det pågåande folkemordet i Gaza og Israels ulovlege okkupasjon av palestinske område. I juli i fjor konkluderte Den internasjonale domstolen (ICJ) med at okkupasjonen er ulovleg og at alle land som har ratifisert Genèvekonvensjonen, er forplikta til å skilja mellom Israel og okkuperte palestinske område. Noreg opererer ikkje med dette skiljet ved import, eksport eller investeringar. Desse medlemene meiner at Noreg må innføra eit forbod mot handel og anna næringsverksemd med selskap knytte til Israels ulovlege okkupasjon av palestinske område. Juristar i Forsvar Folkeretten har allereie utarbeidd eit godt lovforslag i så måte. På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa føreslå eit forbod mot handel og anna næringsverksemd som bidrar til å oppretthalda Israels ulovlege okkupasjon og nærvær i Palestina.»

Desse medlemene viser til at ei FN-nedsett ekspertgruppe i juni 2024 trekte fram det norske Oljefondet som døme på ein finansinstitusjon som investerer i selskap som leverer våpen til Israel. Ekspertgruppa peikte på at slike investeringar kan gjera Noreg medskuldig i brotsverka som er utførte i Gaza og på Vestbreidda. Desse medlemene viser vidare til dei etiske retningslinjene for Oljefondet som tilseier at Etikkrådet kan tilrå uttrekk frå selskap

«der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for [...] salg av våpen til stater i væpnede konflikter som benytter våpnene på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler for stridighetene».

Fondet skal altså ikkje investerast i selskap som sel våpen til Israel, men likevel var rundt 40 mrd. kroner investerte i slike selskap ved årsskiftet 2024/2025. Desse medlemene meiner dette illustrerer at Etikkrådet opererer med ein altfor høg terskel, og Stortinget bør gjere det tydeleg for Etikkrådet at terskelen ikkje er meint å vera så høg.

Desse medlemene merkar seg at statsråden meiner intensjonen i dette forslaget allereie er ivaretatt gjennom dagens kriterium om sal av våpen til statar som brukar dei på måtar som utgjør alvorlege og systematiske brot på folkeretten, men Etikkrådet sjølv skriv i brev til Finansdepartementet i 2024 at dei etiske retningslinjene for Oljefondet ikkje er i samsvar med folkeretten. Prosedyrereglane som Etikkrådet må følgja ved tilrådingar om utelukking, er også omfattande, og det kan ta opptil eit år før Etikkrådet tilrå uttrekk.

Desse medlemene viser vidare til at FNs spesialrapportør for menneskerettar i dei okkuperte palestinske områda i brev til finansministeren også har peikt på at Oljefondet sine investeringar strir med Noregs folkerettslege forpliktingar.

For å sikra at Noreg etterlever sine folkerettslege forpliktingar og handlar i tråd med den rettsutviklinga som har vore dei siste åra, meiner derfor desse medlemene at det etiske rammeverket for Oljefondet må reviderast. På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med forslag til reviderte etiske retningslinjer for Oljefondet som set ein stoppar for fondets investeringar i selskap som sel våpen til land som bryt FN-pakta og/eller krigens folkerett.»

Russland sin angrepskrig mot Ukraina har sett søkelys på Den internasjonale straffedomstolen (ICC) sin manglande jurisdiksjon når det gjeld aggresjonsbrottsverk. For at domstolen skal kunna etterforska ein stat sitt angrep på ein annan og straffefølgja dei ansvarlege personane, må begge statar ha ratifisert det såkalla Kampala-tillegget eller FNs tryggingråd ha gitt domstolen oppmoding om å sjå på saka. 46 statar har ratifisert Kampala-tillegget. Folkeretten er det viktigaste forsvaret verda har i sikkerheitspolitiske urolege tider. Desse medlemene meiner derfor det er klokt at Noreg ratifiserer Kampala-tillegget. Desse medlemene merkar seg at regjeringa er einig i forslaget om at Noreg bør ratifisera Kampala-tillegget og at eit forslag skal fremjast for Stortinget i inneverande sesjon.

Desse medlemene viser til at Den internasjonale straffedomstolen har ei viktig rolle i ei tid med historisk mange væpna konflikter og grove brot på humanitærretten. Skal ein verna om folkeretten må ein arbeida mot straffefridom. Fleire brotsverk må etterforskast og ansvarlege styresmakter må straffast. Desse medlemene er uroa over den delegitimeringa av straffedomstolen som USA, Tyskland med fleire held på med. USAs president vil sanksjonera hovudanklagaren, og Tyskland har underkjent arrestordren og invitert Netanyahu til Tyskland. I ei slik tid er det viktig at Noreg står opp for Den internasjonale straffedomstolen politisk, men også med økonomiske og menneskelege ressursar. På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa auka Noregs kapasitet til å straffefølgja brotsverk mot menneskeslekta.»

«Stortinget ber regjeringa fremja forslag om å styrka det norske bidraget til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) med finansielle og menneskelege ressursar i statsbudsjettet for 2026.»

Desse medlemene meiner at det er og må vera eit mål å redusera talet på atomstridshovud i verda, bidra til meir tryggleik rundt eksisterande våpensystem og at atomvåpen bør bli forbode på lik linje med kjemiske og biologiske våpen. Målet på sikt bør vera ein forpliktande forbodsavtale som inkluderer alle dagens atommakter. På denne bakgrunn fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa greia ut konsekvensane av ei norsk tilslutning til Traktaten om forbod mot kjernevåpen og vurderer korleis Noreg kan fremja traktaten innan det handlingsrommet som Noregs NATO-medlemskap og tryggingsspolitiske forpliktingar gir.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa arbeida for ein internasjonal juridisk bindande avtale som regulerer autonomi i våpen og sikrar meningsfull menneskeleg kontroll.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa forsterka norske mineryddingsprogram.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringa arbeida for eit internasjonalt forbod mot bruk av upresise eksplosive våpen i byar og tettbygde strøk.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringa forsterka norsk innsats for fred i Sudan.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringa styrka tilskotsordninga for freds- og nedrustingsorganisasjonar i Noreg i framlegg til statsbudsjett for 2026, og gjera denne meir føreseieleg og langsiktig for organisasjonane.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringa sørga for at sivil forskning på fred og sikkerheit får auka finansiering og stabile rammevilkår, inkludert at forskingsinstitutt som forskar på fred og sikkerheit, får auka grunnløyvingar.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringa føreslå eit forbod mot handel og anna næringsverksemd som bidrar til å oppretthalda Israels ulovlege okkupasjon og nærvær i Palestina.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med forslag til reviderte etiske retningslinjer for oljefondet som set ein stoppar for fondets investeringar i selskap som sel våpen til land som bryt FN-pakta og/eller krigens folkerett.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringa auka Noregs kapasitet til å straffefølgja brotsverk mot menneskeslekta.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringa fremja forslag om å styrka det norske bidraget til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) med finansielle og menneskelege ressursar i statsbudsjettet for 2026.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringa greia ut konsekvensane av ei norsk tilslutning til Traktaten om forbod mot kjernevåpen og vurderer korleis Noreg kan fremja traktaten innan det handlingsrommet som Noregs NATO-medlemskap og tryggingsspolitiske forpliktingar gir.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti:

Forslag 12

Stortinget ber regjeringa syta for at Noreg sluttar seg til FNs atomvåpenforbod.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringa etablera eit program for vennskapskommunar i samarbeid med KS, for å støtta opp under dette verkemiddelet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 14

Stortinget ber regjeringa arbeida for at NATO går bort frå strategien om førstebruk av atomvåpen.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringa støtta Ukraina i forhandlingar om ein rettferdig fred.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringa ta initiativ til ein internasjonal våpenembargo mot Rwanda for å stoppa krigen i Kongo.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringa setta ned ein fredskommissjon som skal vurderer korleis Noreg kan styrka det konfliktførebyggande og fredsskapande arbeidet, både i nærområda og globalt.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde.

K o m i t e e n har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:274 S (2024–2025) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Torgeir Knag Fylkesnes, Kathy Lie, Marian Hussein og Ingrid Fiskaa om å setja fredsarbeid i sentrum av norsk utanrikspolitikk – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 27. mai 2025

Ine Eriksen Søreide

leder

Trygve Slagsvold Vedum

ordfører

Utenriksministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide

Oslo, 30. april 2025

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:274 S (2024-2025) – representantforslag fra representantene Fylkesnes, Lie, Hussein og Fiskaa

Jeg viser til Utenriks- og forsvarskomiteens brev av 23. april 2025, der det bes om Utenriksdepartementets uttalelse til Dokument 8:274 S (2024-2025) fra representantene Torgeir Knag Fylkesnes, Kathy Lie, Marian Hussein og Ingrid Fiskaa, hvor det foreslås at regjeringen bør «setja fredsarbeid i sentrum av norsk utanrikspolitikk».

Om forslagene til vedtak:

1. *«Stortinget ber regjeringa syte for at Noreg sluttar seg til FNs atomvåpenforbud.»*

Norges mål er en verden fri for kjernevåpen. Kjernevåpenenes katastrofale humanitære konsekvenser vil ramme oss alle. Det er et sterkt argument for de-eskalering, risikoreduksjon og nedrustning. Det understøtter den sterke normen mot bruk. Kunnskapen om kjernevåpenenes humanitære konsekvenser har økt betraktelig siden Oslo-konferansen i 2013, og fortsetter å øke. I fjor besluttet FNs generalforsamling å etablere et vitenskapspanel for å utrede konsekvensene av kjernefysisk krig. Norge var tidlig medforslagsstiller, og vi kommer til å støtte panelet økonomisk.

Norge har vært observatør til de to første statspartmøtene til Traktaten om forbud mot kjernevåpen (TPNW), og det er en norsk prioritet å ha god dialog med land fra alle regioner om kjernefysisk nedrustning. Norge deltok ikke ved årets statspartmøte i TPNW. Dette skyldes den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i. Beslutningen legger ikke føring på kommende TPNW-statspartsmøter.

I vår sikkerhetspolitiske virkelighet per i dag er det ikke et alternativ å bli medlem av TPNW. TPNW vil bli viktig når kjernevåpenene er eliminert, men tilbyr ikke en troverdig vei til null. Det er unison politisk enighet om «ingen atomvåpen på norsk jord i fredstid», men en avtale om Norden som kjernevåpenfri sone vil stride mot våre allianseforpliktelser.

2. «Stortinget ber regjeringa arbeida for at NATO går bort frå strategien om førstebruk av atomvåpen.»

NATOs avskrekking og kollektive forsvar er basert på en blanding av kjernefysiske, konvensjonelle og missilforsvarskapasiteter, komplementert av kapabiliteter i det ytre og digitale rom. Det grunnleggende formålet med NATOs kjernefysiske kapasiteter er å sikre fred, forhindre tvang og avskrekke aggresjon. NATO vil kun vurdere bruk av kjernevåpen under ekstreme omstendigheter.

Det er ikke i Norges eller NATOs interesse å erklære at det ikke finnes noen tenkelige tilfeller hvor vi vil vurdere å benytte kjernevåpen før en motstander. En erklæring om ikke-førstebruk vil undergrave NATOs avskrekkingsevne med hensyn til andre former for strategiske angrep. Fraværet av en ikke-førstebrukspolitikk skaper usikkerhet hos potensielle motstandere og gjør det vanskeligere å forutsi hvilke spesifikke handlinger som vil føre til en kjernefysisk respons.

Norges og NATOs mål er tydelig: vi ønsker å legge til rette for en verden uten kjernevåpen. Ensidig nedrustning fra NATOs side vil imidlertid ikke gjøre verden tryggere. Så lenge kjernevåpen eksisterer må NATO ha en troverdig kjernefysisk avskrekkingsevne. Russlands kjernevåpentrusler understreker det.

3. «Stortinget ber regjeringa arbeida for eit internasjonalt forbod mot bruk av upresise eksplosive våpen i byar og tettbygde strøk.»

I november 2022 gikk Norge sammen med 82 andre land om en politisk erklæring om å gi sivile bedre vern mot eksplosive våpen i byer og tettbygde strøk, *Political Declaration on Strengthening the Protection of Civilians from the Humanitarian Consequences Arising from the Use of Explosive Weapons in Populated Areas* (EWIPA). Erklæringen er ikke rettslig bindende, men inneholder forpliktelser som å unngå eller avgrense bruk av eksplosive våpen i byer når det kan forventes å ramme sivile, sørge for tilstrekkelig humanitær hjelp til ofre og dele data om skadevirkninger med de som skal respondere. Erklæringen er et viktig bidrag for å styrke etterleving av krigsfolkeretten, og Norge arbeider for at enda flere stater vil slutte seg til, blant annet som vertskap for den første internasjonale oppfølgingskonferansen som fant sted i Oslo i fjor. Ved å gjennomføre forpliktelsene i erklæringen kan vi styrke vernet av sivile fra de mest brutale konsekvensene av krig.

4. «Stortinget ber regjeringa arbeida for ein internasjonal juridisk bindande avtale som regulerer autonomi i våpen og sikrar meningsfull menneskeleg kontroll.»

Norge er en aktiv deltaker i de internasjonale prosessene om selvstyrte våpensystem, inkludert den mellomstatlige arbeidsgruppen om dødelige autonome våpensystem (GGE LAWS) som møtes to ganger årlig i Genève. I 2024 etterlyste FNs generalsekretær

medlemslandenes syn på selvstyrte våpensystem. I Norges nasjonale innspill tok regjeringen til orde for en rettslig bindende regulering av dødelige autonome våpensystem langs to spor: Våpensystem som ikke kan brukes i tråd med folkeretten, blir foreslått forbudt, mens de øvrige blir underlagt regulering. Regjeringens primære målsetting er å etablere det rettslig bindende instrumentet innen rammen av Konvensjonen om inhumane våpen (CCW), der medlemsland inkluderer alle de mest betydningsfulle militæraktørene globalt og regionalt.

5. «Stortinget ber regjeringa forsterka norske mineryddingsprogram»

Støtte til global mineinnsats er en viktig del av Norges bredere humanitære arbeid. Dette engasjementet har vært urokkelig i flere tiår. I 2025 vil Norges økonomiske bidrag til mineinnsats overstige 460 millioner kroner, med mulighet for ytterligere økning gjennom året. Norge samarbeider med organisasjoner som er i front for å sette standarder for kartlegging, opprydding og kapasitetsbygging og som arbeider tett med nasjonale styresmakter og berørte lokalsamfunn for å kartlegge og rydde miner og andre eksplosiver.

Norge oppfordrer også de berørte statene til å gjøre mineinnsats til en nasjonal prioritering. Norge støtter innovative finansieringsmekanismer for å styrke innsatsen på området, og leder an arbeidet med å utforske muligheten for et fond som vil støtte mineinnsats i land som opplever finansieringsmangel, til tross for at de er på rett vei mot å bli fri for miner.

6. «Stortinget ber regjeringa forsterka norsk innsats for fred i Sudan.»

Norges engasjement i Sudan er langvarig og bredt. Krigen i Sudan har pågått alt for lenge og må stanse. Det krever at partene inngår en forpliktende våpenhvile. Så snart som mulig er det også kritisk å få på plass en forpliktende politisk prosess med eierskap i det sudanske folk. Vår målsetting er å bidra til en ny demokratisk overgangs-periode og en sivil regjering som har bred forankring. Det er avgjørende at Sudan forblir et samlet land. Norge jobber iherdig for å oppnå dette, gjennom dialog med berørte parter i Sudan, og da særlig med vekt på sivile krefter og i samarbeid med regionale aktører og organisasjoner, samt med Troika-landene USA og Storbritannia.

Norge har økt sin humanitære støtte til Sudan som følge av konflikten. Vi jobber også aktivt humanitærpolitisk for å få partene til å overholde sine forpliktelser i henhold til internasjonal humanitærrett. Med andre ord: til å beskytte sivile og tilrettelegge for humanitær tilgang. Vi tar dette opp i kontakt med representanter for de krigende partene og i internasjonale møter og fora.

Det er viktig at det internasjonale samfunnet er koordinert og samles om Sudan. Utviklingsministeren deltok derfor nylig på et høynivåmøte i London i forbindelse med to-årsmarkeringen for krigen. Konferansen samlet utenriksministre fra de viktigste nabolandene og sentrale internasjonale aktører.

7. *«Stortinget ber regjeringa støtta Ukraina i forhandlingar om ein rettferdig fred.»*

Norges posisjon er tydelig: Både Ukraina og Europa må med i forhandlingene. Ikke bare gjennom å delta, men også ved å være med på å legge premissene for samtale. Ukraina må fortsatt styrkes på slagmarken slik at de kan forhandle fra en best mulig posisjon. Ukrainas suverenitet og uavhengighet må sikres. Eventuelle framtidige medlemskap i allianser og organisasjoner må være Ukrainas eget valg.

Fredsforhandlingene må ikke skje på en måte som gir president Putin anledning til å diktere premissene. Målet må være en varig og bærekraftig fred og ikke bare en pause i kamphandlingene. Her trekker Norge på våre erfaringer med konfliktløsning for å bidra til Ukrainas forberedelser til eventuelle forhandlinger.

På ukrainske forespørsler, har Norge basert på fred- og konfliktløsningserfaring bidratt med støtte, erfaringsdeling og kapasitetsbygging for å bidra til å gi Ukraina et best mulig utgangspunkt i forhandlinger. Norge har arbeidet målrettet for å mobilisere støtte til Ukrainas fredsplan, herunder bidratt inn i høynivåmøter og aktivt benyttet vår konfliktløsningserfaring i dialog med land i det globale sør for støtte til Ukraina. Norge har støttet Ukrainas arbeid med humanitære forhandlinger som er etterspurt og verdsettes av Ukraina.

8. *«Stortinget ber regjeringa ta initiativ til ein internasjonal våpenembargo mot Rwanda for å stoppa krigen i Kongo.»*

Det er et hovedanliggende for regjeringen å forsvare folkeretten uansett hvem som begår brudd. Derfor har Norge vært tydelig i sin fordømming av M23s offensiver og Rwandas støtte til M23. Vi har understreket at DR Kongos suverenitet og territoriale integritet må respekteres, og at rwandiske soldater på kongolesisk jord er et brudd på FN-pakten. Norge har sluttet seg til listeføringer i EUs restriktive tiltak mot personer og enheter som bidrar til konflikten i DR Kongo. Listeføringene omfatter m.a. sentrale medlemmer av M23 og Rwanda Defence Force. FNs sikkerhetsrådsresolusjon av 21. februar om situasjonen i DR Kongo krever at Rwanda stanser støtten til M23 og trekker troppene sine ut av DR Kongo. Innføring av sanksjoner inngår ikke i vedtaket.

Norges syn er at det er multilaterale, globale og tvingende sanksjoner vedtatt av Sikkerhetsrådet eller andre tiltak som det er bred internasjonal oppslutning om, som har størst legitimitet og effekt for å påvirke en stat til å endre atferd.

Konflikten i Øst-Kongo er nå inne i sitt 4. tiår. Konfliktbildet er svært komplekst, med over 100 aktive væpnede grupper. FN innførte i 2003 våpenembargo for å hindre våpen og annen militær støtte til væpnede grupper i DR Kongo. Tross våpenembargoen har tallet på væpnede grupper og konflikter økt. Bare en politisk løsning, der en også tar tak i de underliggende årsakene til konflikten, vil gi varig fred. Det er tatt flere initiativ, både i og utenfor regionen, for å føre partene i konflikten til forhandlingsbordet, og den siste tiden har det vært framgang i fredssamtalene mellom DR Kongo og Rwanda. Det er på

det nåværende tidspunktet ikke ønskelig å ta initiativ som kan ta fokus vekk fra pågående dialogspor.

9. *«Stortinget ber regjeringa etablera eit program for vennskapskommunar i samarbeid med KS, for å støtta opp under dette verkemiddelet.»*

Regjeringen er positiv til at norske kommuner og fylkeskommuner etablerer vennskapskommuner og samarbeider med lokale og regionale myndigheter i andre land. Kommuner og fylkeskommuner har viktige erfaringar i demokratiutvikling og å styrke demokratiet nedenfra. KS har hatt roller med å mobilisere og veilede kommuner som vil delta i kommunesamarbeid med kommuner i andre land.

Utover dette vil jeg henvise til kommunal- og distriktsministeren som konstitusjonelt ansvarlig statsråd.

10. *«Stortinget ber regjeringa sørga for at sivil forskning på fred og sikkerheit får auka finansiering og stabile rammevilkår, inkludert av forskningsinstitutt som forskar på fred og sikkerheit får auka grunnløyvingar.»*

UDs årlige tildeling på rundt 250 millioner kroner til Norges Forskningsråd skal bidra til å nå bærekraftsmål 16 og 17 om fred, rettferdighet og internasjonalt samarbeid. Tildelingen skal bidra til å styrke fredsprosesser og bærekraftig utvikling, likestilling og global helse. Geografisk legges det vekt på å styrke forskning på Ukraina og Russland, samtidig som det legges særlig vekt på å videreføre forskningssamarbeid med Afrika sør for Sahara. UD har bedt om at forskning tilknyttet tematikken fred og forsoning, herunder forskning som kan styrke fredsprosesser og bidra til konfliktløsning, blir særlig prioritert. I tillegg bidrar UD til grunnfinansiering av Chr. Michelsens Institutt, som forsker på en rekke temaer sentralt for fred, forsoning og konfliktforebygging.

11. *«Stortinget ber regjeringa styrka tilskotsordninga for freds- og nedrustningsorganisasjonar i Noreg i framlegg til statsbudsjett for 2026, og gjera denne meir føreseieleg og langsiktig for organisasjonane.»*

Tilskudd til de norske organisasjonene som arbeider med fred og nedrusting avhenger av størrelse og fordeling av statsbudsjettet for øvrig. Regjeringen kan ikke på nåværende tidspunkt forskuttere fordelingen av midler i høstens budsjettproposisjon. Regjeringen er enig med representantene i at bestep praksis i tilskuddsforvaltning er å være mest mulig forutsigbar og langsiktig ovenfor våre samarbeidspartnere. Gitt at budsjettproposisjonen gjelder for et år av gangen kan likevel ikke regjeringen der foreslå tiltak som gjør støtten mer forutsigbar og langsiktig.

12. *«Stortinget ber regjeringa setta ned ein fredskommisjon som skal vurdere korleis Noreg kan styrka det konfliktførebyggande og fredsskapande arbeidet, både i nærområda og globalt.»*

Regjeringen kommer til å fortsette å prioritere et aktivt freds- og konfliktdiplomati, dette er en av Norges viktigste innsatslinjer for en tryggere og mer stabil verden og er tett sammenvevd med vår utenrikspolitiske innsats for å trygge vår egen velferd og sikkerhet.

Jeg ønsker å minne om at Regjeringen skal fremlegge en melding om norsk innsats for fred og konfliktløsning til Stortinget i inneværende sesjon. Meldingen vil vise til at det norske arbeidet for fred og konfliktløsning er sentralt i en verden som endres i hurtig tempo, med økt konfliktnivå og med FN-pakten under press.

I meldingen vil vi redegjøre for målene med innsatsen, hvilke virkemidler som brukes, og hvilke resultater som oppnås i norsk diplomatisk innsats for å løse, forhindre eller dempe konflikter. Meldingen vil også ta for seg samarbeid og partnerskap med lokale, regionale og internasjonale aktører. Dette inkluderer norsk og internasjonalt sivilsamfunn og ikke-statlige aktører, samt vårt samarbeid med en rekke land.

Meldingen vil også peke ut en vei framover for videre norsk innsats som en integrert del av norsk utenrikspolitikk, med foreslåtte tiltak.

13. «Stortinget ber regjeringa føreslå eit forbod mot handel og anna næringsverksemd som bidrar til å oppretthalda Israels ulovlege okkupasjon og nærvær i Palestina.»

Regjeringen mener at de folkerettsstridige israelske bosettingene er blant de største hindringene for en fredelig løsning på konflikten mellom Israel og Palestina, og utgjør en trussel mot fred og sikkerhet i regionen. Regjeringen vedtok allerede i 2022 å tydeliggjøre at produkter fra ulovlige israelske bosettinger skal merkes. I mars 2024 kom regjeringen med en frarådning til norske selskaper som advarer mot å drive handel og næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde de folkerettsstridige israelske bosettingene. Regjeringen skjerpet denne frarådningen i oktober 2024.

Regjeringen vil ikke innføre boikott eller ensidige norske sanksjoner mot Israel. Det er ikke i samsvar med norsk sanksjonspolitikk å innføre sanksjoner alene. Innføring av slike sanksjoner vil innebære et brudd med etablert norsk sanksjonspolitikk gjennom mange år, en linje som er tverrpolitisk forankret. Regjeringens syn er at det er multilaterale, globale og bindende sanksjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd eller andre tiltak med bred internasjonal oppslutning som har størst legitimitet og effekt for å påvirke en stat til å endre atferd. Verken Sikkerhetsrådet eller EU har hittil vedtatt tilsvarende sanksjoner.

Arbeiderpartiets landsmøte vedtok at partiet skal ta initiativ til et forbud mot handel og annen næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde Israels ulovlige tilstedeværelse i Palestina. Regjeringen vil nå gå i gang med å følge opp vedtaket fra landsmøtet. Det er for tidlig å si noe konkret om hvordan dette skal gjennomføres.

Regjeringen vil også fortsette vårt diplomatiske arbeid med full styrke for en varig løsning på den israelsk-palestinske konflikten som ivaretar begge folks selvbestemmelsesrett og rett til å leve i fred og sikkerhet, basert på tostatsløsningen.

14. «Stortinget ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med forslag til reviderte etiske retningslinjer for oljefondet som set ein stoppar for fondets investeringar i selskap som sel våpen til land som bryt FN-pakta og/eller krigens folkerett».

Som konstitusjonelt ansvarlig for Statens pensjonsfond utland (SPU) har finansministeren bedt meg uttale følgende på statsrådets vegne:

Statens pensjonsfond utland er en finansiell investor. Målet med forvaltningen av fondet er høyest mulig avkastning til akseptabel risiko. Fondet skal forvaltes ansvarlig. Fondet er ikke et redskap i utenrikspolitikken.

Finansdepartementet har fastsatt retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra fondet. Disse handler om hva fondet av etiske hensyn ikke skal være investert i, og har bred støtte i Stortinget. Retningslinjene inneholder både produktkriterier, blant annet for våpen som ved normal bruk bryter med grunnleggende humanitære prinsipper, og atferdskriterier som blant annet omfatter grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene og alvorlige krenkelser av rettighetene til individer i krig eller konfliktsituasjoner. Retningslinjene ble sist revidert i 2021 på bakgrunn av Etikktutvalgets utredning NOU 2020: 7 Verdier og ansvar. Det ble da blant annet tatt inn et kriterium om salg av våpen til stater i væpnede konflikter som benytter våpnene på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler.

Det faglig uavhengige Etikkrådet vurderer selskaper opp mot retningslinjene. Det legges stor vekt på et grundig arbeid i rådet. Hovedstyret i Norges Bank avgjør slike saker, og sakene offentliggjøres først etter at banken har solgt seg ut av selskaper som skal utelukkes. Verken regjeringen eller departementet legger seg opp i enkeltsaker i dette arbeidet.

Etikkrådet har på bakgrunn av krigen i Gaza gått gjennom fondets portefølje for å identifisere våpenselskaper som kunne være aktuelle å vurdere for utelukkelse. I et brev til Finansdepartementet i august 2024 skrev rådet at våpenselskaper som kunne vært aktuelle å utrede i forbindelse med krigen i Gaza, i vesentlig grad allerede er utelukket fra fondet under produktkriteriene for våpen, i all hovedsak på bakgrunn av produksjon av kjernevåpen.

Rammeverket og Etikkrådets arbeid i saker om krig og konflikt er nærmere omtalt i den årlige stortingsmeldingen om Statens pensjonsfond som ble lagt frem 10. april 2025 (Meld. St. 22 (2024–2025)).

Rammeverket for å ivareta at SPU ikke skal være investert i selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for grove brudd på etiske normer, er godt. Intensjonen i forslaget fra representantene Knag Fylkesnes, Lie, Hussain og Fiskaa er allerede ivaretatt gjennom dagens kriterium om salg av våpen til stater som benytter dem på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkeretten.

15. «Stortinget ber regjeringa auka Noregs kapasitet til å straffeforfølga brotsverk mot menneskeslekta.»

Kripos ved seksjon for internasjonale forbrytelser (SIF) har det nasjonale ansvaret for etterforskning av krigsforbrytelser, folkemord og forbrytelser mot menneskeheten. Seksjonen deltar aktivt i samarbeid mellom ulike land og bistår Den internasjonale straffedomstolen (ICC) ved behov.

I tillegg til annet internasjonalt samarbeid støtter Norge opp om arbeidet til Den internasjonale straffedomstolen (ICC), både økonomisk og politisk. Norge har i flere sammenhenger forsvart domstolens uavhengighet og kritisert sanksjoner mot domstolen og dens ansatte. Norge samarbeider med likesinnede stater for å sikre ansvarliggjøring for aggresjonsforbrytelsen mot Ukraina.

16. «Stortinget ber regjeringa fremme sak om å ratifisera Kampala-tillegget til Roma-vedtektene slik at Den internasjonale straffedomstolen får jurisdiksjon til å straffeforfølga aggresjonsbrotsverk.»

Et forslag om ratifikasjon av Kampala-tillegget ble sendt på høring med frist 21. mars d.å. Regjeringen arbeider med sikte på å fremme en sak for Stortinget inneværende sesjon.

17. «Stortinget ber regjeringa fremme sak om å styrka det norske bidraget til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) med finansielle og menneskelege ressursar i statsbudsjettet for 2026.»

Norges konsistente linje har vært at domstolen må ha tilstrekkelige ressurser i sitt regulære budsjett til å utføre sitt mandat. Dette tar vi til orde for i forhandlingene om ICCs budsjett. Norge har også støttet ICCs arbeid ved å sekundere to etterforskere fra Kripos. Dette bidraget blir nå styrket med én etterforsker og forlenget til 2027. ICC tar ikke imot øremerkede midler.

Med vennlig hilsen

Espen Barth Eide